

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางชมรมพุทธศาสตร์จัดขึ้นว่ามีหน้าที่ทางสังคมอย่างไรบ้าง เช่น หน้าที่ทางการส่งเสริมบทบาทของพุทธศาสนา หน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามทั้งในบรรดาสมาชิกและในหมู่ประชาชนทั่วไป และการส่งเสริมความสามัคคี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม และเพื่อศึกษาถึงประวัติก่อนความเป็นมาของชมรมพุทธศาสตร์ รวมถึงปัจจัยทางค่านิยมหลังและปัจจัยทางค่านิยมอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 การดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนคือการวิจัยเอกสาร (Document Research) เป็นการรวบรวมจากบทความและข้อเขียนต่าง ๆ มาวิเคราะห์ทางด้านเนื้อหาทฤษฎี และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรมาวิเคราะห์ตรวจสอบจากแนวความคิดของทฤษฎีและเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องทางด้านการปฏิบัติ

5.2.2 กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ใช้ คือ นิสิต นักศึกษา ที่เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์และเป็นผู้ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมฯ จำนวนทั้งหมด 113 คน จากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากขอบเขตและสอดคล้องกับเนื้อหาทางภาคเอกสาร โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนตัว ซึ่งเป็นภูมิหลังทั่วไปและเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทางชมรมฯ จัดขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมฯ

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ คือ ร้อยละจากกลุ่มตัวอย่าง

5.3 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

5.3.1 ลักษณะกลุ่มประชากรตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ทั้งหมด 113 คน เป็นเพศชาย 43 ราย เพศหญิง 70 ราย โดยประชากรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้ บิดา มารดา ส่วนมากเป็นเจ้าของหรือผู้ประกอบการส่วนตัว รายได้ครอบครัวอยู่ระหว่าง 4,000 ถึง 8,000 บาท และต่ำกว่า 4,000 บาท ส่วนมากไปปฏิบัติธรรมที่วัด ในวันอาทิตย์ที่ วัดพระธรรมกาย รองลงมาคือ การอ่านหนังสือ ผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสตร์มากที่สุดก็คือ พระ รองลงมาคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติศาสนกิจน้อยที่สุด คือ การสวดมนต์

5.3.2 การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมพุทธศาสตร์ พบว่านิสิต นักศึกษา ส่วนมากเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมฯ เมื่อกำลังศึกษาอยู่ปี 1 เข้าร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เข้าร่วมด้วยก็คือ การเข้าร่วมในการจัดนิทรรศการเผยแพร่ธรรมะและการสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น ส่วนมากมักจะตัดสินใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมฯ ด้วยตนเอง เหตุผลที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมฯ ก็เพื่อส่งเสริมพุทธศาสนศึกษาและปฏิบัติธรรมและเพื่อความสงบสุขในจิตใจของตนเอง ประโยชน์ที่ได้รับคือ ช่วยเผยแพร่พุทธศาสนา รู้จักทำจิตใจให้สงบ และทำให้เข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น

5.3.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์

กิจกรรมที่สมาชิกเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ คือ การบำเพ็ญกุศลในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ฯลฯ การดักบาตร การรักษาศีล 5 การทำสมาธิ การจัดนิทรรศการที่เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนาและประชาชน การสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น การจัดบอร์ดเผยแพร่ธรรมะและการไปศึกษาธรรมทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติ ในวันอาทิตย์ ณ วัดพระธรรมกาย

สำหรับกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมเป็นบางครั้ง คือ การจัดหาหนังสือธรรมะและอัดเทปธรรมะบรรยายมาบริการให้แก่สมาชิกและผู้ที่มีสนใจยืมไปอ่านและฟังที่บ้าน และการคอยสอดส่อง ดูแล และควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ในศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

5.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อสาย การใช้เวลาว่าง และแหล่งที่อยู่อาศัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความแตกต่างทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เชื้อสาย และการใช้เวลาว่าง ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางชมรมพุทธศาสตร์ กล่าวคือ กลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มาจากชนชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางชมรมฯ มากกว่ากลุ่มที่เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับอื่น ๆ

ในด้านเชื้อสาย พบว่า กลุ่มที่บิดา มารดา มีเชื้อสายจีน จะให้ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมฯ มากกว่ากลุ่มที่บิดา มารดามีเชื้อสายไทย

และในเรื่องของการใช้เวลาว่าง พบว่า กลุ่มที่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับทางด้านศาสนา เช่น การไปวัด การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ จะเป็นกลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมฯ มากกว่ากลุ่มที่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่เปล่าประโยชน์หรือไม่ใช่กิจกรรมทางด้านศาสนา เช่น การอ่านหนังสือ ฟังเพลง ดูทีวี หรือไปช้อปปิ้ง

ส่วนตัวแปรทางด้านเพศและแหล่งที่อยู่อาศัย ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางชมรมฯ เลย โดยพบว่า เพศชายและหญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมฯ ใกล้เคียงกัน ส่วนแหล่งที่อยู่อาศัยนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมฯ

5.3.5 หน้าที่ทางศาสนาตามแนวความคิดของ Durkheim กับกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์ กล่าวคือ

1. หน้าที่ในการเตรียมและจัดวินัย เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเป็นการวางระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้สมาชิกได้มีการประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการทำให้บุคคลเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ เป็นการเตรียมตนสำหรับการที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป
2. กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชมรมฯ เช่น การจัดสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เป็นการจัดให้มีการตักบาตร การฝึกสมาธิ ฯลฯ และการจัดกิจกรรมขึ้นระหว่างชมรมฯ ด้วยกันเอง เช่น การจัดให้มีการบรรพชาและอุปสมบทหมู่ การจัดนิทรรศการทางก้าวหน้า ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นเหล่านี้เป็นการสร้างความสามัคคีขึ้นภายในชมรมฯ และระหว่างชมรมฯ ด้วย เนื่องจากสมาชิกของชมรมฯ ได้มีการหบปะสังสรรค์และช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ดังนั้นกิจกรรมที่ทางชมรมฯ จัดขึ้นทั้งหมด จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในชมรมฯ ซึ่งจะพบว่าสอดคล้องกับหน้าที่ในการฝึกหรือยึดเหนี่ยวกับสังคม
3. หน้าที่ในการผนวกรื้อฟื้น เป็นกิจกรรมที่เป็นการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนาที่เคยมีในอดีตให้คงอยู่ในสังคมได้ต่อไป
4. หน้าที่ในการสร้างคุณค่าและความสุขของการมีชีวิตอยู่ เป็นการฝึกสมาธิ ทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับความสุข และช่วยลดความกดดัน หรือความเศร้าโศกในจิตใจ ทำให้เกิดความสุขในการที่จะมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 การนำไปใช้โดยทั่วไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถประกอบการตัดสินใจได้ว่า รัฐบาลควรจะทำเนิมนโยบายและวางแผนในการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องของศาสนา โดยมีแผนระยะยาวและแผนระยะสั้น เพื่อรองรับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันให้เกิดความสมดุลย์ในระหว่างศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ ให้ค่านิยมทางวัตถุหรือทางโลกและศาสนาเป็นไปด้วยกันอย่างสมดุลย์ มิให้เกิดการปฏิเสธ ค่านิยมใด ค่านิยมหนึ่ง

หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับเยาวชนหรือที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและจริยธรรม น่าจะได้พิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบการศึกษาและหาข้อสรุปต่าง ๆ ที่จะเป็นโยบายหรือการดำเนินนโยบาย ปรึญญา และปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีในด้านนี้ต่อไปในอนาคตข้างหน้า เนื่องจากการดำเนินงานบางโครงการนั้น ถ้าหากอาศัยเพียงกำลังนิสิต นักศึกษา ของกลุ่มชมรมพุทธศาสตร์เพียงอย่างเดียว นั้น เป็นไปได้ยากลำบากมาก เนื่องจากความสามารถในการดำเนินงานของนิสิต นักศึกษามีอยู่จำกัด เพราะต้องมีหน้าที่ทั้งในด้านการศึกษาหาความรู้ และช่วยงานบ้าน หรืองานของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ดังนั้น ถ้าหากผู้ใหญ่ทั้งในวงการที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาโดยตรงและโดยอ้อมก็ตาม ให้ความสนใจและความสนใจ และร่วมมือกับนิสิต นักศึกษา มากขึ้นแล้ว ก็คิดว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะได้รับความสำเร็จและตรงตามเป้าหมายอย่างเต็มที่ ทั้งยังจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นุชนรุ่นหลังได้ยึดถือเป็นแบบอย่างและปฏิบัติตาม อันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของประเทศไทยบ้านเมือง ตลอดจนพระพุทธศาสนาอีกด้วย

5.4.2 ทางด้านนโยบาย

จากข้อเท็จจริงจะพบว่า เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย น่าจะได้วางนโยบายที่จะส่งเสริมศาสนา สำหรับเยาวชนโดยให้งบอุดหนุนทางงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจทางศาสนาให้แก่เยาวชน และพิจารณาหลักสูตรที่ใช้สอนเยาวชนในปัจจุบันให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีให้ทางศาสนา

กับทางโลกขัดแย้งกัน โดยพยายามนำเอาหลักคำสอนทางศาสนามาประยุกต์ปรับให้ครอบคลุม เนื้อหาและหลักสูตร

นอกจากนี้จากการที่บิดา มารดาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังความสนใจทางศาสนาให้แก่เยาวชน แต่ในปัจจุบันบิดา มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาปลูกฝัง จึงผลักภาระไปให้ครูและโรงเรียน รัฐบาลน่าจะคว้าวางแนวนโยบายที่ส่งเสริมให้บิดา มารดาได้มีโอกาสอบรมสั่งสอนในเรื่องของศาสนาที่ถูกต้องให้แก่ลูก ๆ ด้วย

5.4.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ศาสนานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในขบวนการพัฒนาสังคมไทยที่กำลังอยู่ในภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะศาสนานั้นนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรมแล้ว ยังสนับสนุนและจูงใจให้คนในชาติเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย ซึ่งจากความสำคัญดังกล่าว หากจะนำศาสนามาใช้ในการปลูกฝังต่อเยาวชนของชาติและบุคคลในวัยอื่น ๆ อย่างจริงจังแล้ว ควรจะมีการศึกษาวิจัยเพื่อใช้ในการขยายผลการเผยแพร่ในหัวข้อเหล่านี้ต่อไป

1. หามข้อเท็จจริงปรากฏว่า บิดา มารดา ส่วนมากนอกจากจะละเลยการปลูกฝังคำสอนทางศาสนาให้แก่บุตร โดยอ้างว่าต้องทำงานนอกบ้านช่วยเศรษฐกิจของครอบครัวแล้วยังพบว่า บิดา มารดา อีกจำนวนไม่น้อยคิดว่า เด็กสามารถเรียนรู้ได้เองและไม่กล้าสอนแก่เด็ก เนื่องจากไม่มีความรู้ทางศาสนาอย่างเพียงพอจึงควรจะศึกษาถึง "ความต้องการในการปลูกฝังคำสอนทางศาสนาของบิดา มารดา" ด้วย

2. กิจกรรมทางศาสนาของวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี นับว่าเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ส่งเสริมพุทธศาสนา จึงน่าที่จะได้ศึกษาถึง "รูปแบบของการดำเนินงาน การเผยแพร่และสภาพปัญหาของกิจกรรมวัดพระธรรมกาย ที่มีต่อการส่งเสริมพระพุทธศาสนา" ทั้งนี้เพื่อเป็นการประเมินโครงการทั้งทางด้านผลดีและผลเสีย อันจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดองค์กร เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในรูปแบบอื่น ๆ อีกต่อไป